



RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, *10 lipcy 2011*

RPO-666851-III/II/LN

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie informuję Pana Ministra, że na podstawie artykułu pt. „Wyrok dożywotniego spoczynku”, zamieszczonego na łamach tygodnika Polityka (Nr 6/2011), podjęłam sprawę braku możliwości powrotu sędziego (prokuratora) na zajmowane stanowisko, jeżeli ustały przyczyny przeniesienia w stan spoczynku w związku ze stwierdzoną trwałą niezdolnością do pracy.

Obecnie w świetle art. 70 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) sędzia nie ma prawa powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko w przypadku ustania trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego.

Przeniesienie sędziego w stan spoczynku może nastąpić, jeżeli z powodu choroby lub utraty sił sędzia uznany został przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego (art. 70 § 1). Przeniesienie w stan spoczynku z tego powodu następuje zarówno na wniosek sędziego, jak i na wniosek kolegium właściwego sądu. Z żądaniem zbadania niezdolności do pełnienia obowiązków przez sędziego i wydania orzeczenia, może występować nie tylko sam zainteresowany, ale także właściwe kolegium sądu (w przypadku sędziego pełniącego funkcję prezesa sądu okręgowego i apelacyjnego, także Minister Sprawiedliwości). Orzeczenie w sprawie trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego, lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych doręcza zainteresowanemu sędziemu oraz odpowiednio prezesowi sądu okręgowego albo apelacyjnego, a w przypadku sędziego pełniącego funkcję prezesa sądu okręgowego albo apelacyjnego - również Ministrowi Sprawiedliwości (§ 3 art. 70). Koszty badania i wydania orzeczenia pokrywa Skarb Państwa (art. 70 § 4).

Wobec braku wyraźnie wskazującego na to przepisu ustawowego poprawa stanu zdrowia sędziego, prowadząca do odzyskania zdolności do pełnienia obowiązków sędziego, nie rodzi „prawa powrotu” sędziego na stanowisko zajmowane poprzednio (lub równorzędne).

Taką możliwość przewidziano jedynie w dwóch przypadkach, a mianowicie w art. 74 § 4 tej ustawy, zgodnie z którym sędzia przeniesiony w stan spoczynku z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych ma prawo powrócić na stanowisko zajmowane poprzednio albo otrzymać stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli ustały przyczyny będące podstawą przeniesienia w stan spoczynku. Również w art. 98 § 3 przewidziano możliwość „prawa powrotu” sędziego na poprzednio zajmowane stanowisko, który zrzekł się urzędu w związku z mianowaniem, powołaniem lub wybraniem do pełnienia funkcji w organach państwowych, samorządu terytorialnego, w służbie dyplomatycznej, konsularnej lub w organach organizacji międzynarodowych oraz ponadnarodowych działających na podstawie ratyfikowanych umów międzynarodowych.

Zapadające w takich sprawach wyroki Sądu Najwyższego potwierdzają takie stanowisko. Sąd Najwyższy w postępowaniu zakończonym wyrokiem z dnia 8 marca 2006 r., III KRS 1/06 (OSNP 2007, nr 7-8, poz. 118), w którym przedmiotem sprawy była również kwestia zgodności z prawem uchwały Krajowej Rady Sądownictwa odmawiającej prawa powrotu do czynnej służby sędziowskiej z uwagi na ustanie trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego stwierdził, że sędzia przeniesiony w stan spoczynku (...) nie ma prawa powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko w przypadku ustania trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego. W uzasadnieniu wskazano, że według wykładni Trybunału Konstytucyjnego zawartej w uchwale z dnia 6 listopada 1991 r., W 2/91 (OTK 1991 nr 1, poz. 20) prawo powrotu sędziego na stanowisko zajmowane poprzednio stanowi zagwarantowane przez przepisy ustawowe prawo podmiotowe. Aby tak rozumiane „prawo powrotu” było możliwe, konieczne jest wskazanie przepisu ustawowego, który je przewiduje. W prawie o u.s.p. takie prawo przewidziane jest jedynie w dwóch przypadkach, a to w art. 74 i w art. 98 § 3, co oznacza, że sędzia przeniesiony w stan spoczynku na podstawie art. 70 § 1 prawa o u.s.p. nie ma prawa powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko, także w przypadku ustania trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego.

Wobec braku zmiany ustawy w tym zakresie, Sąd Najwyższy nie znajduje podstaw do odstąpienia od tego stanowiska. Wykładnia ustawy zgodnie z wnioskiem skarżącego musiałaby bowiem być wykładnią *contra legem*, gdyż przepisy wyraźnie i wyczerpująco przewidują kiedy możliwy jest powrót sędziego w stanie spoczynku do czynnej służby. Dołączenie do tego katalogu sytuacji, w której ustała trwała niezdolność do pełnienia obowiązków sędziego, może być rozważane jedynie jako postulat *de lege ferenda*. Podobne

stanowisko zawarte zostało w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 r., IIIKRS 19/10 (niepublik.).

Znajdujący się w Sejmie rządowy projekt zmian ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3655), przewiduje możliwość powrotu do służby sędziego przeniesionego w stan spoczynku ze względu na stan zdrowia w przypadku odzyskania zdolności do pełnienia obowiązków sędziego. Warunkiem jest przedstawienie przez sędziego zaświadczenia wydanego przez lekarza orzecznika ZUS. W grudniu ub. r. odbyło się pierwsze czytanie tego projektu w Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, zaś w dniu 11 stycznia br. na forum tej Komisji odbyło się wysłuchanie publiczne. Ponieważ niektóre rozwiązania projektu dotyczące reformy wymiaru sprawiedliwości wzbudzają kontrowersje, może to doprowadzić do znacznego wydłużenia prac legislacyjnych.

Z tego względu, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o przedstawienie stanowiska w zakresie możliwości nieodległej w czasie zmiany zakwestionowanej regulacji.

Łosorz wyraża szacunek

Janusz Lipiński